

1000 woorden over: lezen

P.H. de Vries – brigade-generaal der cavalerie

Lezen. Vraag je aan een willekeurige militair of hij wel eens wat leest, krijg je – naast een blik van onbegrip over zo'n stompzinnige vraag – ongetwijfeld het antwoord dat hij natuurlijk zeer regelmatig leest. Vraag je vervolgens wat dan wel, krijg je meestal het zelfverzekerde antwoord: 'onze vaste orders'. Je kunt dan meteen teleurgesteld afhaken of doorgaan. We gaan door. Maar lees je ook wel eens een boek? Ja natuurlijk, komt prompt het nog steeds even zelfverzekerde antwoord. We laten ons echter niet met een kluit in het militaire riet sturen en vragen verder, welke boeken zoal. Met een triomfantelijke blik wordt vervolgens opgesomd welke titels tot de geestelijke bagage horen: de Landmacht Doctrine Publicatie 1 (militaire doctrine), 2 (gevechtsoperaties), 3 (vredesoperaties), 4 (nationale operaties) en de Leidraad Commandovoering. Trots en teleurstelling vechten in mijn gemoedstoestand om de eerste plaats. De teleurstelling wint uiteindelijk.

Ik doe een laatste poging. Maar lees je wel eens een gewoon boek, gewoon voor je plezier? Een stuk minder zelfverzekerd wordt aangegeven dat hij wel eens in een boek van Ludlum is begonnen, maar dat hij dat toch te moeilijk vond. Aarzelend wordt daaraan toegevoegd dat hij wel vaak naar Discovery Channel kijkt.

Ik geef het op. De militair is kennelijk geen lezer. Lezers zijn denkers. Militairen zijn doeners en doeners lezen niet. Laatst heeft zelfs een opperofficier nog met enige zelfgenoegzaamheid in een militair tijdschrift laten optekenen dat hij in geen twintig jaar een boek had gelezen. Met een dergelijk goed voorbeeld is het goed volgen natuurlijk erg eenvoudig.

Ik vind deze – soms ronduit anti-intellectuele – instelling verbazingwekkend. Deze instelling is vooral zo merkwaardig, omdat een moderne militair die zich zelf een professional vindt, zich niet kan permitteren naast de maatschappelijke hoofdstroom te staan. In de moderne tijd is isolement slecht! Je komt daarmee naast de maatschappij te staan en uiteindelijk sta je er zelfs buiten. Het is van belang steeds op de ons omringende maatschappij georiënteerd te blijven. Lezen vormt daarvoor een uitstekend instrument.

Door te lezen blijf je op de hoogte van wat er in de maatschappij leeft. Lezen prikkelt de fantasie. Met lezen blijf je op de hoogte van belangrijke ontwikkelingen. Lezen ondersteunt de beeldvorming en lezen is bovendien leuk. Natuurlijk vindt niet iedereen lezen even plezierig, bovendien zijn er zoveel andere dingen te doen. Maar helemaal niet lezen is naar mijn mening eerder een kwestie van gemakzucht dan van tijdgebrek.

Militairen moeten eigenlijk lezen. Voor militairen is lezen essentieel om hun vak te beheersen. Ik zal dit toelichten. Romans bieden inzicht in de geestesgesteldheid van mensen in de meest uiteenlopende omstandigheden. Dat helpt in je oriëntatie ten opzichte van de militairen met wie je samenwerkt, waaronder je ondergeschikten. Romans bieden inspiratie om concrete problemen op te lossen. Biografieën en andere historische werken scheppen een context voor je hedendaags handelen. Sciencefiction helpt je de grenzen van het hier en nu te overstijgen. Politieke en krijgshistorische boeken helpen je ook de actuele ontwikkelingen in perspectief te plaatsen. Operationele kennis wordt daarmee ver-

diept en het begrip verbetert. Lezen verbreedt je horizon! En de moderne militair moet een brede blik hebben. Lezen is dus niet een vrijblijvende hobby!

De noodzakelijke brede horizon vergt ook een brede belangstelling. Het is dus niet genoeg alleen krijgshistorie te lezen. De moderne krijger leest naast krijgshistorische en strategische werken ook boeken over andere onderwerpen. Ik heb het dan over bijvoorbeeld ontwikkelingseconomie, politieke en sociale kwesties, gedragswetenschappen, cultuurfilosofie, enzovoort. Met een dergelijke geestelijke bagage kun je je bovendien in elke kring bewegen en – nu komt het – serieus worden genomen!

Moderne militairen blijven niet langer binnen de veilige muren van de kazerne of binnen het vertrouwde isolement van het met prikkeldraad omgeven oefenterrein. Moderne militairen verrichten hun taken in het volle zicht van de maatschappij – en van de media. De problemen waarmee een moderne militair wordt geconfronteerd, hebben vaak veel meer dimensies dan uitsluitend een militaire. Vaak moet met uiteenlopende personen en instanties worden samengewerkt. Niet zelden is het succes van de militaire missie mede afhankelijk van al die niet-militairen die een rol spelen of opeisen. Militairen moeten in zulke situaties vertrouwen weten te winnen. Ze moeten als partner worden geaccepteerd.

Natuurlijk speelt militaire expertise daarbij een belangrijke rol. Maar daarnaast gaat het om empathie, om begrip. Dat betekent dat er veelvuldig met zeer verschillende personen en instanties moet worden gesproken. Om in dat

soort gesprekken te worden geaccepteerd en vertrouwen te winnen, is het belangrijk dat je ook over andere dingen kunt praten dan alleen de breedte van de doorbraaksector in het zwaartepunt. Kennis over een cultuur, over een beroemde romancier uit de streek, over de sociale kwesties waarmee wordt geworsteld, helpt een gesprek te starten en gaande te houden. Het helpt ook om diepgewortelde vooroordelen over de klassieke militair weg te nemen. Het helpt om als serieuze partner te worden geaccepteerd en het helpt het vertrouwen te winnen dat noodzakelijk is om de missie met succes te kunnen afronden.

Het probleem is hoe al die doeners aan het lezen te krijgen. Enthousiasmeren helpt. Vertel maar eens wat voor een buitengewoon spannend of interessant boek je laatst hebt gelezen en plaats dat dan eens in een militaire context. 'Als je dat verhaal uit dat boek vergelijkt met wat we nu moeten doen, dan valt wel op dat...' en 'Wist je dat als je naar Verwegistan gaat, je dan eigenlijk dezelfde problemen tegenkomt die tien, twintig, honderd jaar geleden ook al bestonden; vreselijk interessant hoe ze daar toen mee zijn omgegaan'. Chefs hebben meer mogelijkheden. Wijs een lezer van dienst aan: elke maand een andere subaltern (je moet immers jong beginnen). Laat die lezer van dienst voor de collega's een korte beschrijving van het boek geven en laat hem vervolgens vertellen wat de relevantie van dat boek voor zijn functioneren is. Het kan ook minder (of meer) indringend: 'Ik zou graag dan en dan eens met jullie willen praten over het boek...'. Kortom, er zijn genoeg mogelijkheden doeners te stimuleren tot lezen, want lezen moet.